

brez premogovnih plasti.

Vir: KnUbel, Hans: Steinkohle in Polen. Geographische Rudnschau, Braunschweig, 26 (1974), 12.

Tatjana Sifrer

KNJIŽNA POROČILA

O PRISELJENIH DELAVCIH V SLOVENSKI INDUSTRIJI

Saša MICKI: Delavci iz drugih republik v slovenski industriji. Raziskovalni center za samoupravljanje Republiškega sveta ZSS, zbirka Javno mnenje (50, Ljubljana, marec 1974, 55 strani.

Med zelo pomembne in značilne kazalce stopnje gospodarske in družbene razvitosti določenega območja brez dvoma sodi delež avtohtonega, urbaniziranega ter industrializiranega prebivalstva. V tem je namreč neposredno zarisana privlačnost in moč večjih središč neagrarnega gospodarstva, katera s svojimi razvitejšimi oblikami proizvodnje in življenja usmerjajo in opredeljujejo selitvene tokove prebivalstva. Številne strukturne razlike med našimi republikami in pokrajinami in vedno močnejša razčlenjenost gospodarskega prostora ožjih ali širših območij spodbujajo in pogojujejo tudi preseljevanje našega prebivalstva s podeželja v mesta in v industrijska ali v vse bolj deagrarizirana naselja. Ena izmed prevladujočih oblik zadnjega poldruega desetletja je preseljevanje aktivnega (in celotnega) prebivalstva, to je delovne sile, z manj razvitega juga oziroma jugovzhoda proti severu in severozahodu. Tudi za SR Slovenijo je značilno, da je pred desetletjem ali malo prej že docela izčrpala presežke domače človeške delovne moči v naših najbolj nerazvitih in agrarno preobljudenih predelih. Tipalke vseh tistih slovenskih gospodarskih vej, ki zaposlujejo sorazmerno še najvišji delež težaške in strokovno manj usposobljene delovne sile, so že skoraj celi zadnji dve desetletji usmerjene ne le na sosednja območja SR Hrvatske ali v bližnje predele SR Bosne in Hercegovine, temveč segajo vse dlje proti vzhodu ter jugovzhodu naše države. Izvedenci za zaposlitvena razmerja ugotavljajo, da je med našimi zaposlenimi vsak peti ali celo vsak četrti delavec, ki se je v SR Slovenijo priselil iz neke druge republike Jugoslavije. V tem močnem priselitvenem valu delovne sile, ki ga porajajo predvsem ekonomske okoliščine, se kažejo značilne razlike med posameznimi predeli naše države.

Saša Micki, dipl. psiholog, je na podlagi reprezentativnega vzorca proučil in prikazal mnogotere nagibe, vzroke in posledice zaposlitve delavcev iz drugih republik v slovenski industriji (in rudarstvu). V študiji, ki je razdeljena v dva dela, so najprej prikazane in ovrednotene poglobljene značilnosti in ustrezajoča sestava priseljenih delavcev, v drugem delu pa so podana mnenja priseljenih delavcev o razvitosti samoupravnih odnosov, o načinu in sistemu vodenja v delovnih organizacijah ter ocene gospodarjenja in različnih odnosov v družbi. Odgovori, ocene oziroma mnenja v drugem delu razprave so podana ločeno za priseljence in posebej za domače delavce.

Avtor je poglobljeno raziskal socialne in strokovne značilnosti priseljenih delavcev in jih zvečine prikazal po regionalnih, političnoupravnih enotah, to je po republikah in pokrajinah. Številne in najraznovrstnejše razlike med posameznimi predeli naše države dajejo kar neposredno svojevrstni pečat tudi od tamkaj priseljenim delavcem. Skoraj dve tretjini delavcev se je k nam priselilo s podeželja (t.j. iz vasi), nad polovico pa se jih je prvič zaposlilo v Sloveniji. Med temi priseljenci je bilo ob prihodu na delo v našo republiko nad tri petine neusposobljenih, a njihov delež se je v teku zaposlitve pri nas zmanjšal na slabih 39%. Značilna je dalje ugotovitev, da je menjava delovnega mesta priseljenih delavcev, ki so zaposleni v industriji (in v rudarstvu), sorazmerno majhna, najmočnejša pa med strokovno izučeni priseljenci. Blizu 80% priseljencev ima v kraju zaposlitve (ali v njegovi okolici) tudi svoje družine. In v tem sklopu spoznanj je za nas zelo značilna ugotovitev, da še vedno ena petina priseljencev živi v zasilnih stanovanjih ali v barakah, dobra tretjina jih je razmeščenih po samskih domovih, preostali del pa jih živi v družbenih ali v zasebnih (tudi v lastnih) stanovanjih.

Čeprav je pred nami podana in razčlenjena le skupina industrijskih delavcev iz drugih republik Jugo-

slavije, pa vendarle smemo trditi, da nam že ta (poizkusna) predstavitev najrazličnejših problemov, ki so v neposredni zvezi z njihovo zaposlitvijo pri nas, odkriva in osvetljuje nove razsežnosti pri zaposlovanju delavcev. Ob vsem tem se nam porajajo nova vprašanja, čutimo živo potrebo po nadaljnjem proučevanju in po razširitvi že zastavljenega programa še na vsa druga področja dejavnosti, ki dajejo delo in zaslužek delavcem iz drugih republik.

Res pa je tudi, da še vedno neredko naletimo na mnenje, da nam je proučevanje priseljenih delavcev iz drugih republik nepotrebno in celo škodljivo. Takšna mnenja, kot avtor v uvodu pravilno zatrjuje, so lahko samo vzrok za brezbržnost v delovnem in socialnem okolju in prav gotovo priseljencem ne olajšujejo življenja v naše razmere. Ze vsa dosedanja spoznanja namreč kažejo, da se je v novo socialno okolje dejansko vključil le manjši del priseljencev, medtem ko je velika večina ostala le na pol poti. In prav v tem smemo iskati tudi vse pogostejše vzroke za različne zaostritve. Prilagoditev oziroma vključitev priseljencev v novo okolje je najččešče odvisna od stopnje razlik med prvotnim in novim okoljem ter od časa bivanja v novem okolju.

Reči smemo, da se bodo na enakomernejši in višji stopnji razvitosti naše države selitve delovne sile še stopnjevale. Močna nasprotja med posameznimi predeli Jugoslavije, ki so tako značilna za današnji čas, porajajo in krepijo bolj enosmerno preseljevanje delavcev iz manj razvitih v bolj razvita območja. Pa tudi stanovanjska stiska vse bolj zavira preseljevanje deagrariziranega prebivalstva iz enega središča v drugega. Prav zato pri nas še ni povratnega ali sklenjenega selitvenega toka delovne sile, ki bi bil usmerjev tudi od severa oziroma severozahoda proti jugu ter jugovzhodu. Šele v tako nakazani in sklenjeni dvopolni (ali večsmerni) selitveni mobilnosti prebivalstva bodo že bolj ali manj zbrisane posamezne značilne razlike v kazalcih, katere dandanes že navzven karakterizirajo delovno silo iz naših manj razvitih predelov.

Proučitve Saše Mickija o priseljenih delavcih v Slovenijo, ki so danes zaposleni v industriji, so zanimiv in hvalevreden poskus objektivnejšega prikazovanja in razčlenjevanja njihovega življenja v naše bolj razvito gospodarsko in socialno okolje. Pri tem pa bi bilo tudi s strokovnega vidika zanimivo še kaj več izvedeti: kaj npr. različni sloji priseljenih delavcev prinašajo v slovensko okolje in kaj sprejemajo od njega? To pa so že vprašanja, ki zahtevajo poglobljeno proučevanje prilagajanja, vključevanja ali celo asimilacije priseljenega prebivalstva.

Milan Natek

IZ PEDAGOŠKE PRAKSE

Nekaj misli ob anketi v 1. letniku oddelka za geografijo FF

Do ankete ni prišlo z namenom, da bi prinesla odgovore glede temeljnih vprašanj študija geografije na filozofski fakulteti. Tega od študentov, ki so šele pričeli z univerzitetnim študijem, tudi ne moremo pričakovati. Gre pa za to, da predavatelji in sodelavci dobe vpogled v njihove prve vtise, prva hotenja in odzive. Anketa bo služila zato predvsem za nadaljnje poglobljanje in oblikovanje vaj iz fizične in matematične geografije zlasti glede bodoče razporeditve in načina podajanja te snovi. Kiju ožjemu namenu ankete so se nekateri odgovori dotaknili problemov, ki utegnejo zanimati tudi širši krog geografov. Zato o njej na kratko poročamo. Na anonimno anketo iz januarja 1975 leta je odgovorilo 55 študentov prvega letnika in lahko velja za reprezentativno. Vsi anketirani so odgovarjali na vprašanja resno in prizadevno.

Glede izpolnitve pričakovanj ob sedanjem študiju geografije jih je 82% zadovoljnih s tem, kar so na začetku študija dobili, 18% pa jih je od študija več pričakovalo. Najbolj pogostni odgovori pri "nezadovoljnih" so: premalo praktičnega dela, več učbenikov oziroma skript ter manj zapisovanja pri predavanjih ter ob obči geografiji hkrati tudi že uvajanje v regionalno geografijo. Pripombe, tudi pri tistih, ki so "zadovoljni", gredo predvsem na račun statistike, ki je po njihovem mnenju premalo geografsko prirejena in ilustrirana, večina pa je sploh ni pričakovala. Nekateri se ogrevajo za enopredmetni študij geografije, ki naj bi omogočil usmeritev na posamezna interesna področja.